

Для малих підприємств прибуток і ризик – ключові елементи в управлінні фінансовими ресурсами. Такі підприємства, по суті, не вдаються до фінансового прогнозування та планування і, зазвичай, використовують неофіційні методи управління, які є короткотерміновими, нерегулярними і невичерпними [4, с. 423].

Загалом, ефективний розвиток малого бізнесу є однією зі складових успіху економічних реформ країни. Сьогодні є необхідність у створенні на малих підприємствах ефективної й логічної схеми організації управління фінансами, що потребує новітніх методик раціоналізації процесів використання ресурсів за рахунок мобілізації внутрішніх резервів та є реальним чинником удосконалення фінансово-господарської діяльності. Тому необхідним є удосконалення інформаційного та кадрового забезпечення, створення дієвої системи планування, бюджетування, а також проведення заходів фінансового моніторингу та фінансового контролю.

Література

1. Виговська В. В. Особливості фінансового менеджменту малих підприємств / В. В. Виговська // Сіверянський літопис. – 2009. – № 1.
2. Мадрига Г. М. Поняття, місце і роль малих підприємств в економіці: економічні та соціальні аспекти / Г. М. Мадрига // Вісник НУ «Львівська політехніка». – 2013. – № 767. – С. 154–155.
3. Куликова О. Ф. Сучасні підходи до управління фінансовими ресурсами малих підприємств [Електронний ресурс] / О. Ф. Куликова. – Режим доступу: <http://nauka.zinet.info/index.php>.
4. Буряк Л. Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі: навч. посіб. / Л. Д. Буряк. – К.: Вид-во «КНЕУ», 2014.

Лебедик А. В., ст. гр. ФСГМ-11
Спасів Н. Я., к.е.н., доцент

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Проблематика трактування прибутку як наукової категорії полягає в тому, що насамперед немає єдиного чіткого підходу щодо з'ясування сутності, механізму формування та використання.

Прибуток як категорія доходу існує поряд із зарплатою, рентою та процентом. Якщо економічна основа трьох останніх є достатньо визначеною, то прибуток являє собою складнішу економічну категорію. Наприклад, зарплата є доходом від праці, рента – від землі, а процент – від капіталу, таким чином ми чітко бачимо фактори створення відповідних доходів. Цього не можна сказати про прибуток.

В економічній літературі прибуток розглядається, як правило, однобічно

(перевищення доходів над витратами), без з'ясування яким чином він створюється і що лежить в його основі. У рамках конкретної економічної науки, такої як фінанси, політекономія, мікроекономіка, бухгалтерський облік і т. д., прибуток має свої визначення.

Тобто головна проблема на даний час полягає в узгодженні наукових трактувань як самого прибутку, так і механізму його формування, оскільки ті з них (трактування), які були б придатними, наприклад, для мікроекономіки, не задовольняють запитів політекономічної теорії і т. д. З огляду на це необхідно розглянути різні підходи в економічній науці (економічна теорія, фінанси підприємств, бухгалтерський облік) щодо сутності прибутку та теорій його формування. Розглянемо основні погляди вітчизняних учених на проблематику сутності прибутку в сучасних умовах (табл. 1).

Професор С. В. Мочерний дає таке політекономічне визначення сутності прибутку: «Це перетворена форма додаткової вартості, що виражає відносини економічної власності між найманими працівниками та капіталістами щодо створення та реалізації додаткової вартості».

Таблиця 1

Визначення категорії прибутку

Учений	Трактування категорії прибутку
С. В. Мочерний	Прибуток – це перетворена форма додаткової вартості, що виражає відносини економічної власності між найманими працівниками та капіталістами щодо створення та реалізації додаткової вартості.
А. М. Павлишенко	Головне першоджерело прибутку – це витрати додаткової праці, зменшення собівартості, підвищення продуктивності праці.
В. В. Буряковський	Прибуток – це грошове вираження основної частини грошових накопичень, що створюється підприємствами будь-якої форми власності.
Е. О. Кузнецов	Поняття підприємницького доходу тісно пов'язане з прибутком підприємства, тому що саме завдяки організаторським здібностям підприємця, його вмінню визначити напрям діяльності, ризикувати, управляти виробництвом стає можливим одержання прибутку.
І. О. Бланк	Прибуток – чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що виражений у грошовій формі, характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності і являє собою різницю між сукупним доходом та сукупними витратами в процесі здійснення цієї діяльності.

Більш повно прибуток можна визначити так: це головна мета діяльності капіталістичного підприємства, що реалізується у процесі виробництва та реалізації товарів і послуг з використанням найманої праці, діяльності самих

підприємців, отримуваного синергетичного ефекту від взаємодії найманих працівників із засобами виробництва, а також виражає певну сукупність відносин економічної власності при здійсненні названих видів діяльності та праці [1].

В економічній енциклопедії подається таке визначення прибутку: «Прибуток – перевищення доходів від продажу товарів і послуг над витратами на виробництво і продаж цих товарів; узагальнюючий показник фінансових результатів господарської діяльності; визначається як різниця між виручкою від реалізації продукту господарської діяльності і сумою витрат факторів виробництва на цю діяльність у грошовому вираженні» [6, с. 608].

Л. Д. Буряк вважає, що прибуток – це грошове вираження основної частини грошових накопичень, що створюється підприємствами будь-якої форми власності [7].

Е. О. Кузнецов визначає прибуток як дохід підприємця: «Підприємницька діяльність, як фактор виробництва, приносить також дохід в особливій формі – у формі підприємницького доходу. Поняття підприємницького доходу тісно пов'язане з поняттям прибутку підприємства, тому що саме завдяки організаторським здібностям підприємця, його вмінню визначити напрям діяльності, ризикувати, управляти виробництвом стає можливим одержання прибутку» [8].

І. О. Бланк, Н. М. Селезньова розглядають прибуток як чистий дохід підприємця на вкладений капітал, виражений у грошовій формі, який характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності і являє собою різницю між сукупним доходом та сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності [1, с. 15; 10].

Серед економістів-учених є автори, котрі розглядають його через функції, які він виконує [11, с. 166; 12, с. 229–230].

Для повнішого уявлення про процес створення прибутку наведемо класифікацію прибутку І. Бланка, який систематизує види прибутку (табл. 2), але доповнимо її такими класифікаційними ознаками, як: ознака характеру витрат, що впливають на формування прибутку підприємства; ознака форми власності підприємства; ознака методики планування його формування; за характером положення підприємства на ринку товарів та послуг [1, с. 16–17].

**Класифікація видів прибутку підприємства за основними
класифікаційними ознаками**

№ з/п	Ознака класифікації прибутку підприємства	Вид прибутку за відповідними ознаками класифікації
1.	За джерелами формування прибутку за основними видами діяльності підприємства	а) прибуток від операційної діяльності б) прибуток від інвестиційної діяльності в) прибуток від фінансової діяльності
2.	За складом елементів, які формують прибуток	а) маржинальний прибуток б) чистий прибуток
3.	За характером оподаткування прибутку	а) прибуток що оподатковується б) прибуток, що не оподатковується
4.	За характером інфляційного «очищення» прибутку	а) прибуток номінальний б) прибуток реальний
5.	За періодом формування прибутку	а) прибуток попереднього періоду б) прибуток звітного періоду в) прибуток планового періоду
6.	За регулярністю формування прибутку	а) прибуток, що регулярно формується б) прибуток, що формується нерегулярно
7.	За характером використання прибутку	а) капіталізований (нерозподілений) прибуток б) спожитий (розподілений) прибуток
8.	За значенням підсумкового результату господарювання	а) позитивний прибуток (відповідно прибуток у звичайному його розумінні) б) від'ємний фінансовий результат (збиток)

Взагалі прибуток є ключовою категорією економічного розвитку. Цілісність економічної системи обумовлює її спрямованість на отримання прибутку, що об'єднує всі підсистеми в одне. Завдяки цій спрямованості система не розпадається. Прибуток виникає лише в нерівноважних умовах, іншими словами, він є потенціалом нерівноваги. Перспектива отримати прибуток стимулює підприємницьку активність, яка спрямована на згладжування неоднорідностей, звідси і впливає самоорганізаційна функція прибутку.

Література

1. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент / І. А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2010. – 680 с.
2. Василенко В. О. Стратегічне управління підприємством: навч. посіб. / В. О. Василенко, Т. І. Ткаченко. – [2-ге вид., виправ. і доп.]. – К.: Центр навч. л-ри., 2014. – 400 с.
3. Білик М. Обороти кошти підприємств / М. Білик // Фінанси України. – 2014. – № 2. – С. 115–123.
4. Зятковський І. В. Фінанси підприємств: навч. посіб. / І. В. Зятковський. – К.: Кондор, 2014. – 246 с.

5. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. – Чернігів: ЧДДЕУ, 2011. – 456 с.
6. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. / М. Я. Коробов. – К.: Знання, КОО, 2012. – 240 с.
7. Ніктбах Е. Фінанси / Е. Ніктбах, А. Гроппелі. – К.: Вік, Глобус, 2012. – 120 с.
8. Фінансовий менеджмент: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / А. М. Поддєрьогін, Л. Д. Буряк, Н. Ю. Калач та ін. – К.: КНЕУ, 2014. – 294 с.
9. Фінансовий менеджмент: підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2014. – 536 с.
10. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / За ред. проф. Г. Г. Кірейцева. – Київ: ЦУЛ, 2010. – 240 с.
11. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. / Г. І. Філана. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 320 с.
12. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. / Г. І. Філана. – [2-ге вид., перероб. та допов.]. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 320 с.
13. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / О. О. Терещенко, Я. І. Невмержицький, А. П. Куліш та ін.; за заг. ред. О. О. Терещенка. – К.: КНЕУ, 2006. – 312 с.
14. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями: монографія / За ред. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2002.
15. Щиборщ К. В. Бюджетирование деятельности промышленных предприятий / К. В. Щиборщ. – М., 2004. – 592 с.

Левентир В. В., ст. гр. ФСГм-11
Квасовський О. Р., к.е.н., доцент

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах господарювання важливим є розвиток малого підприємництва в Україні. Спираючись на іноземний досвід, можна сказати, що невід'ємною складовою успіху розвитку малого бізнесу є всебічна і стабільна його підтримка з боку держави. Дуже важливою є така підтримка саме в кризових умовах розвитку ринку, що може призвести до покращення економічної ситуації як в регіонах, так і в країні загалом. В Україні поки що вплив державного регулювання на мале підприємництво є недостатнім.

Малі підприємства досить поширена й ефективна форма господарювання. Вони мають багато таких рис, які не можуть бути притаманні великим компаніям. Саме мале підприємництво здатне найоперативніше реагувати на кон'юнктуру ринку і таким чином надавати ринковій економіці необхідної гнучкості. Ця властивість малого бізнесу набуває особливого значення в сучасних умовах, коли відбувається швидка індивідуалізація та диференціація